

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA

APPÈLAFDELING

saak tussen

JACOB MOLEFE

APPELLANT

en

DIE STAAT

RESPONDENT

CORAM : HEFER AR, BOSHOFF et STEYN WRN ARR.

AANGEHOOR : 18 SEPTEMBER 1987.

GELEWER : 22 September 1987.

UITSpraak

HEFER AR :

Die appellant en ene Molotsi het voor MOLL R

in.....2

in die Transvaalse Provinsiale Afdeling tereg gestaan op 'n aanklag van hoogverraad en sekere alternatiewe aanklagte. Hulle is skuldig bevind aan hoogverraad. Appellant is veroordeel tot vyftien jaar en Molotsi tot agtien jaar gevangenisstraf. Appellant het in hoër beroep gekom teen die opgelegde vonnis. Na aanhoor van sy advokaat se betoog is die appèl afgewys. Die hof het onderneem om die redes vir die afwysing van die appèl later in te handig. Hier volg die redes.

Die skuldigbevinding het voortgespruit uit appellant en Molotsi se lidmaatskap van die African National Congress (die "A N C"), 'n organisasie met die gewelddadige omverping van die staatsgesag in Suid-Afrika as doelstelling, en uit hulle daade, sowel as die daade van ander lede van die A N C binne Suid-Afrika,

ter.....3

ter verwesenliking van daardie doel. Volgens appellant se eie getuienis het hy die land gedurende 1976 verlaat en na Botswana gegaan waar hy kennis gemaak het met persone wat klaarblyklik werwingsamptenare van die A N C was. Nadat hy ingelig is oor die doelstellings van die organisasie, het hy daarby aangesluit sodat hy kon leer om "like a soldier" te veg en later na Suid-Afrika terug te keer en sy militêre vaardigheid teen die Suid-Afrikaanse polisie aan te wend. Daarvandaan is hy na Angola waar hy oor 'n tydperk van sewe jaar opleiding ondergaan het onder andere in die gebruik van vuurwapens, handgranate en springstowwe, en gevorder het tot die rang van kompanjieberoelvoerder en ingenieur/instrukteur. In daardie hoedanigheid het hy ander rekrute onderrig in die gebruik van springstowwe. Dit het

alles geskied met die oog op, soos hy dit in sy getuienis gestel het, "the national liberation of South Africa" wat tot sy wete sou behels dat hy "would have to fight against the government of this country". Uiteindelik is hy na Maputo gestuur waar hy opdrag ontvang het om saam met Molotsi en ene Lazi die Republiek via Swaziland binne te sypel. Sy getuienis was dat hy eers in Suid-Afrika van Molotsi sou verneem het wat die doel van die sending was maar die verhoorhof het bevind dat hy goed geweet het dat die oogmerk was om skuilplekke en wapenopslagplekke vir "opgeleide terroriste" te bou en toe te rus vanwaar aanvalle geloods kon word en "om daad van sabotasie te pleeg deur installasies soos brandstofopslagplekke, kragstasies en rioolstelsels

op te blaas". Vroeg die oggend van 16 Februarie 1983 het die appellant, Molotsi en Lazi die grens tussen Suid-Afrika en Swaziland naby Piet Retief oorgesteek. Daar het hulle hul vasgeloop teenlede van die veiligheidspolisie. Na 'n skietgeveg is appellant in hegtenis geneem. Molotsi en Lazi het weggekom maar Molotsi is die volgende dag aangekeer. Die dag daarna het Molotsi 'n skuilplek vir terroriste en 'n opslagplek waar 'n hoeveelheid wapens (insluitende vyf A K 47 gewere met ammunisie, agtien handgranate en sekere onderdele van 'n missiel lanseerder) en springstof begrawe was, naby Alberton aan die polisie uitgewys.

Die aanval deur appellant se advokaat in hierdie Hof teen die opgelegde vonnis is onder vier hoofde

geloods.....6

geloods. Ek sal met elkeen afsonderlik handel. Die eerste een spruit voort uit die uitwysing deur Molotsi van die skuilplek en die wapenopslagplek waarna so pas verwys is, en uit 'n bewering wat in paragraaf 6 van aanhangsel "A" tot die akte van beskuldiging gemaak is. Dit is in die akte van beskuldiging beweer dat die beskuldigdes die daad wat in aanhangsel "A" uiteengesit is, gepleeg het en/of bewus was dat dit gepleeg sou word of reeds gepleeg was en versuim het om dit aan die owerheid te rapporteer, met die gemeenskaplike opset en in die uitvoering van 'n sameswering tussen die beskuldigdes en die A N C of sy lede en aktiewe ondersteuners, en tussen die beskuldigdes onderling, om die doelstellings van die A N C uit te voer. Para-

graaf.....7

graaf 6 van aanhangsel "A" lui soos volg:

"Gedurende die periode 1982 tot 1983 (die presiese datums is aan die Staat onbekend) en ter uitvoering van bogenoemde doelstelling van die A.N.C. en sameswering sytel die beskuldigdes en ander onbekende terroriste en/of aktiewe ondersteuners van die A.N.C., ooreenkomstig die beplanning en voorbereiding in die basis te Maputo, die Republiek van Suid-Afrika binne en vind en bou skuilplekke, wapenopslagplekke en 'Dead Letter Boxes' te of naby Alberton in die distrik van Alberton vir gebruik deur opgeleide terroriste of lede of ondersteuners van die A.N.C. vanwaar gewapende aanvalle, dade van oorlogvoering en/of sabotasie teen polisie-stasies en die ander teikens hierbo genoem geloods moes word."

Hieraangaande het die verhoorhof bevind :

"Dat die beskuldigdes, nr. 1 en nr. 2, te alle tersaaklike tye saamgesweer het met A.N.C. of sy lede en aktiewe ondersteuners

en.....8

en met mekaar om die bovermelde doelstelling van die A.N.C. uit te voer, en ter uitvoering van genoemde sameswering die daade waarna ek in Aanhangsel 'A' tot die klagstaat sal verwys, gepleeg het."

(Elders in die uitspraak is paragraaf 6 van aanhangsel "A" spesifiek as bewese bevind).

Appellant se advokaat het aangevoer dat die appellant in die afwesigheid van getuienis dat hy betrokke was by die oprigting van die skuilplekke en die verberging van die wapens by Alberton, of van kennis wat hy op enige stadium van die bestaan daarvan gehad het, nie daarvoor verantwoordelik gehou kon word nie sodat dit buite rekening gelaat moes gewees het by die oorweging van 'n gepaste vonnis. Ek is nie van plan om hierdie betoog of die

vraag tot watter mate die appellant vir doeleindes van skuldigbevinding aanspreeklik gehou kon word vir dae deur ander lede van die A N C gepleeg, volledig te bespreek nie. Die appèl is slegs teen die vonnis gerig en die werklike vraag is of die verhoorhof die dae van ander A N C lede enigsins in ag geneem het in die oorweging van 'n gepaste vonnis. Word die hof se uitspraak oor vonnis sorgvuldig gelees, blyk dit dat dit nie die geval was nie en dat die appellant gevonnissen is suiwer en alleen op grond van sy eie dae. Die feit dat skuilplekke opgerig en wapens by Alberton versteek is, het nie ter sprake gekom by die oorweging van die vonnis nie en, waar dit derhalwe nie 'n rol gespeel het nie bied dit geen

regverdiging...10

regverdiging vir inmenging met die vonnis deur hierdie

Hof nie.

Appellant se advokaat het voorts betoog dat die verhoorhof verkeerdelik bevind het dat die appellant tydens die skietgeveg wat op 16 Februarie 1983 naby Piet Retief plaasgevind het, op die polisie geskiet het. Ter verduideliking dien vermeld te word dat twee getuies wat lede van die patrollie was wat die betrokke oggend met die appellant en sy makkers slaags geraak het, getuig het dat appellant eers gevlug het maar toe omgedraai het en h skoot op hulle geskiet het. Appellant het in sy getuienis erken dat hy inderdaad h pistool in sy hand gehad het toe hy gevlug het. Sy bewering was egter dat hy die pistool

weggegooi.....11

weggegooi het sonder om te skiet en dat een van die polisie getuies dit opgetel en self n skoot op hom (appellant) gevuur het - vandaar die feit dat die dop van n patroon wat met die pistool gevuur is, op die toneel gevind is.

Die verhoorregter het appellant se weergawe verwerp en bevind dat dit appellant was wat die skoot afgevuur het.

Die feit dat hy dit gedoen het, is verswarend teen hom in ag geneem by die oplegging van vonnis.

Ek stem met appellant se advokaat saam dat die getuienis van die betrokke twee staatsgetuies alles behalwe bevredigend was. Trouens, een van hulle was so onbevredigend dat die verhoorregter sy getuienis nie wou aanvaar behalwe vir soverre dit gestaaf was nie. Die

probleem.....12.

probleem is egter dat die verhoorregter, terdeë bewus van die gebreke in die getuienis van die ander een, nogtans bereid was om sy getuienis te aanvaar in die lig van die waarskynlikhede, in die lig van die plek waar die patroondop gevind is (dit is nie nodig om besonderhede hiervan te verskaf nie), en in die lig van appellant se eie leuenagtige getuienis oor ander aspekte van die saak. Met inagneming van hierdie faktore kan hierdie Hof nie bevind dat die verhoorhof se bevinding verkeerd was nie.

n Verdere grond waarop aangevoer is dat die verhoorregter fouteer het, was dat hy die getuienis van professor B Helm nie ten volle in ag geneem het nie. Professor Helm, n sosioloog, het getuig oor die faktore

(voortspruitende..13

(voortspruitende hoofsaaklik uit die gebeure in Soweto gedurende 1976) wat bygedra het tot appellant se besluit om die land te verlaat, by die A. N. C. aan te sluit, opleiding te ondergaan en deel te hê aan 'n geweldadige aanslag teen die Suid-Afrikaanse owerheid en sommige van sy mense. Haar getuienis was gebaseer deels op haar eie waarnemings, deels op mededelings aan haar deur die appellant en lede van sy familie en deels op haar deskundige kennis. Vir sover sy oor feite getuig het wat die appellant aan haar meegedeel het en waarvan sy self geen kennis gedra het nie, het die verhoorhof haar getuienis slegs in ag geneem tot die mate waartoe dit deur appellant se eie getuienis onder eed bevestig is. Met hierdie benadering kan geen fout

gevind.....14

gevind word nie. Professor Helm se getuienis is terdêë in ag geneem in die opsigte waarin dit in ag geneem kon word.

Laastens het appellant se advokaat aangevoer dat die vonnis buitensporig swaar is. Ek stem nie saam nie. Appellant is nie bloot 'n lakei van die A N C nie. Hy is 'n man met deskundige bedrewenheid in die gebruik van springstof wat seker die mees effektiewe middel is by die pleeg van daade van terreur waaronder onskuldige en niksvermoedende landsburgers meesal ly. Hy was klaarblyklik saam met Molotsi op pad na die voorrade wat naby Alberton versteek was. Gelukkig is hy uitgeskakel voordat hy dit kon bereik. Boonop het hy ander lede van sy

organisasie.....15

organisasie opgelei en toegerus met dieselfde kundigheid
 waaroor hy beskik en hy moes met groot entoesiasme en toewyding (soos spreek uit die rang wat hy in die organisasie bekleed het) deelgeneem het aan die voorbereiding vir die geweldadige aanslag waarna reeds verwys is. Dat hy deur sy gevangeneneming verhoed is om verder deel daaraan te hê, is bloot toevallig.

Geeneen van die gronde waarop appellant se advokaat gesteun het, het enige regverdiging gebied vir 'n ligter vonnis as die een wat deur die verhoorhof opgelê is nie en die appèl kon gevolglik nie slaag nie.

J J F HEFER AR.

Ek stem saam :

W G BOSHOF WAR.

M T STEYN WAR.